

**2021  
TENYIDIE**

Total marks : 90

Time : 3 hours

**General instructions:**

- i) *Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
  - ii) *The question paper consists of 22 main questions. All questions are compulsory.*
  - iii) *Marks are indicated against each question.*
  - iv) *Internal choice has been provided in some questions.*
- N.B:** *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

**SECTION – A (Kesi Mhaphrü)**

**1. Thedze hau phrülie di ketso kebako kelashülie:**

Rome nu kenyimia puo va puo Rome nu kelhoumiako la rüsie chüpie kepekiekecü puo keseshü. Siro puoe zhakhra kevi se vi rükrü mu kreikhro zokecü chükeshüu tsütuo üdi se mechü pesishü. Süu sishü di lukihaki nu u do kekreiekcü chüshütuo üdi themia kekra vor mu süko donu keyu chü si sekecümia puo rei vor mu puoe mia ki vi rükrükecü rüsie puo chüshütuo üdi se pesishüwata. Die süu sishü di rünau pete rüla vorta di rüzhüchü nu themia ba rei jüta. Si ba di puo kekhuohi morei kekrei puorei sa mo di keyuchükesiu par mia mhodzü nu thalie tse kedipuo par tolo shi idi zeipfü bata. Keyuchükesiu dopuo nu nuketsu di thevo kecüyo puo keruo chüpie ketho mhietouwata. Süla themiakoe puo üse thevo yopuo kevie setuo üdi puo lha nutsa. Sidi uko puo lha ru mhapuorei ngulie mota tse pete dzieda pie kemerie chü di u nei seta.

Lieciemia puo rei vo süu meho ba ru puoe süu ki vikuocü chülie vi üta. Sidi puoe süsie nhie puo do chüshütuo üdi pesishü. Sitse süsie nhie themia krakuo vorta. Derei themiako keyuchükesiu vikuo zo ücü le di vor ukoe liecieu kreketuo lau thoü puo do chükeshü mehoketuo le zo vor mo. Unie kenienie par mia mhodzü nu thalie. Therieu keyuchükesiu thevo ngekecü do chü pevi seshü nu themiakoe u nei di dzieda seshü. Süsie liecieu meseta. Sitse puoe thevo yopuo kevie seketuo do chüshü mu ketho nu rei puoe thevo puo kevie setuo. Sidi puoe thevoyo nyieto kerei peto seshü ru thevoyo ruo se parta. Sirei themiakoe keyuchükesiu üse thevo keruo do chü sikuo üdi liecieu bu tuota nu nyanya chü parta. Derei liecie-ue themiako kekrütoukecü thashütuo üdi puo pfhe khro nu thevoyo se par. Sidi sie, “Mhakesimiako nieko thuo mha pepitoulie mo mo shi leliecie” ishü di tuota.

**Ketsokeshü:**

- (a) Rome nu kenyiu kedipuo keseshü ga? 1
- (b) Kenyiu kedipuo se mechü pesishü ga? 1
- (c) Keyuchükesiu kikemhie di thedo kicüpuo chüshü ga? 2
- (d) Süsie nhie themiako kedipuo le di vor üsi ga? 2
- (e) Liecieu kedipuo thashüketuo la kikecüpuo chüshü mu kedipuo se themiako ki pushü ga? 2
- (f) Dieca hanie puo kepetsou-u thushülie: 1+1=2
  - (i) Krakuo
  - (ii) Kevie

**SECTION – B (Thedze kezo)**

- 2. **Hanie puo (1) kedapie dieca 150-200 mese nunu thushülie:**
  - a. Mephruomevuo (*Generosity*)
    - Moro** 6
  - b. N zeu morei n zepfü nnie Kekhakedi (lockdown) teiu nu kedipuo chü di n nie tei pevo ba shikecü rüchüdie nunu thushülie.
  
- 3. **Hanie puo (1) kedapie thushülie:**
  - a. **Hau pekhrotsa thupie kebau phrüşhü di khune kemhiececü (copy-editing) chüshülie:**

Thedzethese pfü kevo ki u tenyimia ko mekhrora mu khezhakeno rüna kitsatie nu lho rüye kevor dze si lie. Shükemhie di themia lhou kruo sierkelie ki ze lukihaki vo rüna chü lhou tuoketa dze siya. Rüna kehoupuo rei puo thuo puo dzeüse nu puo kelhoubo puo nei phre di lhou rüye kevor dze tuoya. U tsiempfumiako pemo zo di rüna kesa puo chü sede lhou vormo derei rüna kesa puo tsheketuo la mhale menuo mu mhale petsie se di pedzüperie mharorie kevor ngulie we.

    - Moro** 4
  - b. Kethezhocecü phreikie leshü puo thupie n siezedzürieko mu n zemiako tsüşhü di uko ki no duka kesa puo chükemie kekhrü mhatho nu uko bu vor nukecü die dieca 50 mese nunu thushülie.

**SECTION – C (Diezho)**

- 4. **Hako chatha khakeshü medzi di kelashülie:** 12x1=12
  - (a) Huomia tseiphrei sekecü nyiya. (*Rhiepie kebau zasou kiu nu ba ga?*)
  - (b) \_\_\_\_\_ teikhrie bu a lie va phrewate. (*Ungo pfhephra thushülie*)
  - (c) A thie phikou kesa puo khrülie. (*Kerheiro kejü thenuthepfu zakie rhieshülie*)
  - (d) Nhicuko ta vi se vorzhie. (*Diechau nu dietho-u rhieshülie*)

- (e) Sorkari-e kezekevi houndo puo pethoshüte. (*Zakro-u rhieshülie*)
- (f) Puo mithu kezha puo ba. (*Kepevie zasou-u rhieshülie*)
- (g) Themia pete khunhie sia zotuo. (*Mhaphrü dietso rhieshülie*)
- (h) Puo vor \_\_\_\_\_ tuote. (*Diekhe puo pie kheshülie*)
- (i) Puoe puo rügu la chülie. (*Diepe rhieshülie*)
- (j) Puo khoutie huo cülie. (*Ketsakekra dietso rhieshülie*)
- (k) Siezikecüe u shürho la vithor. (*Puotei diebau rhieshülie*)
- (l) ‘Zivi’ hau se kemejükecü dietso nu thushülie.

5. Zasou kezapie kitsuo chüpie ba ga? Kenie thushülie. 1+2=3

6. **Hakhro kebaw Tenyidie nu thuyie chüshülie:** 5  
 Smiling can be good for you. Research shows that smiling slows down the heart and reduce stress. A genuine smile blesses those on the receiving end as well. Without saying a word, it can tell others that you like them and that you are pleased with them.

**SECTION – D (Diemvü)**  
**Thedze**

7. Kikemhie cümia bu thupfheya ga? 1

8. Keviphuü rünoukemo zasi kedipuo chüpie ba ga? 2

9. Pehümia zau kralie kemochie Tenyimia puoe thehouthebako nu kimhieya ga? 2

10. ‘Khrü ngu rie’ ikecü sü kedipuo pu ba ga? 3

11. Tenyimia thenyi puorhi kekreichü kide baya ga? Süko thushülie. 1+2=3

12. Krütamia puo gei peyumhasi thachüketa mu vikeba kimhie di silieya ga? 4

13. a. “*Hou, lukonuomia suomia soso rei di...*”

(i) Supuo die hau pu ga? 1

(ii) ‘Lukonuomia’ sü suomia ga? 1

(iii) Keviphuü die kicüpuo pushü ga? 3

**Moro**

b. Socüsonyi chükecü puoca kemeyie kenie la chüyakezha nie thushülie.  
 ‘Mezoumezie’ preikecü la kedipuo chüya mo ga? (3+2=5)

**Geizo**

14. ‘Thenupfü Kelhou’ geizo-u nu suomia dzevi le mha pete rüguopie uko tsü tuoya üdi pu ga? 1

15. ‘Kekhriethoko’ geizo-u nu ũkezopfũe suomia bu rhei pecha ba di puo rei nhicumia kemhie kedipuo chũkeshũ mengu ũdi pu ga? 2

16. ‘A Mhi Pie Kengu’ geizo-u nu ũkezomiae kedipuo ngushũ di mhale rñnoukemo die pu ga? 2

17. **Geizo diecha hanie puoca vatshashũlie:** 3+3=6

a. *Nhicu ki we phichũzha kesu,  
Phichũlie ro nhicuzha mengu;  
Nhicu chũ di nhicuzha kesu;  
Phichũlie ro phichũzha kesu.*

b. *Kijũ kelhou themianuo ha bu  
Siaũjũ mo ba seiya ũro  
Mha kevi chũ mechũ dze medo  
Kezhako zha kide vituo shi!*

18. ‘Kelhoumhasi’ geizo-u nu kelhou tha chiekeshũko pede di thushũlie. Mia puoe kelhou tha hako yopuo rei pralie moketa sie kimhie di lhouwaya ũsi ga? 3+1=4

19. a. *No we lhou sie mele sedelie,  
Kenienuo nie merũ kelho chũ;  
Mhathomhachũ pete nie rũdie,  
Kerũlei tei pejũyaluolie.*

(i) Diecha hako geizo kiu nunu se par ga? 1

(ii) Puo krũe puo gei kedipuo merũ ba ũsi ga? 2

(iii) Thenumia bu kedipuo kejũ la ja tuo monyũ supuo nei chũlie di teigei kedi nu u ya kevimia chũlienu pu ga? 2

**Moro**

b. *Kepenuopfũ hie kecha rũnyũ  
Zoshũ puo di hie krũ hie pfutsa  
Chũ kethako kerheiro chũ  
Pecha zopie rũna rũtso chũ  
Lashũ puocie n medo ũro.*

(i) Diecha hako supuo zoshũ ga? (1)

(ii) Kepenuopfũ ki kedipuo cha ba ga? (2)

(iii) Kedipuo rũna rũtso chũ ba ũsi ga? (2)

**Noudo Dze**

20. Dziese-o mu Virielie unie kiüdi unie kele chülie mo tuota ga? **2**
21. Kedipuo la dzieyhakelie va seu nu Neituonyü kata ga? **3**
22. a. Ruopführielie mu puo kinumia unie kedipuo pupie unie nuonuoko petha baya ga? Unie nuonuoko sier kikemhiemia chülie ga? **3+2=5**

**Moro**

- b. *“Avu mia thuo kehoupuo chütiya rei vo Dietho-o nuoko ki avu kejo chawa molie kenjüta zolie, moro u kikru kejo hau thuo u biekhriwatieya batelie.”*
- (i) Avu hau suomia pu ba ga? (1)
- (ii) Supuo diecha hau pu ga? (1)
- (iii) U kikrue kejo kikemhiekcü kro puo chüwata üsi ga? (3)

\*\*\*\*\*